

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВИХОВАНЦІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

У статті розкрито зміст моделі системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру. Охарактеризовано компоненти моделі: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний і контрольньо-результативний, – які в сукупності забезпечують функціональність системи, її відповідність визначеній меті педагогічної реабілітації – розвитку та саморозвитку вихованців з особливими освітніми потребами як суб'єктів пізнання. Проаналізовано основні завдання педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами, теоретико-методологічні підходи до її організації та принципи здійснення педагогічної реабілітації. Показано, що змістово-процесуальний компонент системи педагогічної реабілітації об'єднує три складові освітньо-реабілітаційного процесу (індивідуальну педагогічну реабілітацію, навчальну й виховну складові з реабілітаційним компонентом) і передбачає відповідне програмне та технологічне забезпечення. Розкрито значення контрольньо-результативного компонента системи педагогічної реабілітації, що відображає вимоги до визначення ефективності процесу педагогічної реабілітації в умовах навчально-реабілітаційного центру.

Ключові слова: педагогічна реабілітація, вихованці з особливими освітніми потребами, навчально-реабілітаційний центр, інформаційні компетенції, самоосвітні компетенції.

На етапі системного реформування вітчизняної загальної середньої освіти, ініційованого Міністерством освіти і науки України, одним із найбільш важливих пріоритетів є подальший розвиток навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, забезпечення їх успішної соціалізації, становлення як повноцінних суб'єктів суспільної практики. В новому Законі «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-19 до засад державної політики у сфері освіти зараховано розвиток інклюзивного освітнього середовища, зокрема в закладах освіти, наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами (ст. 6) [1]. У Концепції Нової української школи, ухваленій рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 27.10.2016 № 10, наголошено: «У Новій школі буде заохочуватися інклюзивна освіта. Для учнів з особливими потребами буде створено умови для навчання спільно з однолітками. Для таких дітей буде запроваджено індивідуальні програми розвитку, зокрема, корекційно-реабілітаційні заходи, психолого-педагогічний супровід і необхідні засоби навчання» [3, с. 29].

Важливою умовою успішного навчання вихованців з особливими освітніми потребами є організація їх педагогічної реабілітації, яку фахівці

розглядають як невід’ємний напрям комплексного підходу до відновлення психофізичного потенціалу особистості. Від ефективності педагогічної реабілітації залежить не тільки засвоєння учнями зазначеної категорії державних стандартів освіти, а й розвиток їхнього інтелектуального потенціалу, ключових, міжпредметних і предметних компетентностей, готовності до подальшого навчання після закінчення школи.

Дослідження проблем педагогічної реабілітації учнів з особливими освітніми потребами є одним із пріоритетів розвитку реабілітаційної педагогіки – наукового напрямку, у межах якого значення реабілітаційного чинника в забезпеченні якісного навчання, виховання та соціалізації дітей з особливостями психофізичного розвитку вивчають цілісно й системно. Сучасні наукові концепції розглядають педагогічну реабілітацію як складний і багатоаспектний процес, сутністю якого є розвиток у дитини з особливими освітніми потребами базового потенціалу (умінь, навичок і здатностей), необхідного для здобуття освіти певного рівня. В організаційному контексті шкільної освіти система педагогічної реабілітації охоплює як навчальний, так і виховний процеси, спрямовуючи зусилля фахівців різного профілю на подолання труднощів, з якими стикається кожна дитина з особливими освітніми потребами.

Зокрема, З. Шевців визначає сутність педагогічної реабілітації як створення умов для відновлення природного потенціалу пізнавальних, фізичних, емоційних, духовно-моральних сил дитини [9, с. 79]. З. Лаврентьєва пропонує антропо-культурно-аксіологічне визначення педагогічної реабілітації як цілісного й динамічного процесу навчання, виховання, духовно-морального розвитку та соціального становлення, спрямованого на відновлення здатностей людини з обмеженими можливостями до повноцінної життєдіяльності [5, с. 25]; Л. Моїсєєва під педагогічною реабілітацією розуміє заходи виховного характеру щодо хворих дітей, спрямовані на те, щоб вони оволоділи вміннями та навичками, необхідними для здобуття освіти [6, с. 19].

У європейських і північноамериканських країнах основним джерелом інновацій у галузі педагогічної реабілітації є багаторічна практика інклюзивної освіти, зокрема, вирішення завдань навчання учнів з особливими освітніми потребами за індивідуальними планами, контролю та оцінювання їхньої роботи, залучення батьків до освітнього процесу, моніторингу ефективності процесу педагогічної реабілітації тощо. Досвід вирішення цих завдань і відповідні методичні рекомендації фахівців викладено в ґрунтовних зарубіжних виданнях. Так, Т. Лорман зі співавторами аналізують досвід вирішення однієї із центральних проблем педагогічної реабілітації – розробки та впровадження індивідуального навчального плану. Автори наголошують, що якісний індивідуальний план суттєво полегшує важливі аспекти організації освітнього процесу. Проте це не означає, що індивідуальний план повинен охоплювати всі знання, вміння й навички, яких набувають учні в школі [11, с. 113].

Характерним для європейських країн є те, що зміст навчання, навчальні плани та програми розробляють на загальних принципах відповідно до загальних стандартів, водночас враховують реальні потреби дітей з особливими потребами. Практикується створення спеціальних форм навчання в загальноосвітніх школах, груп та підрозділів, класів з додатковим та допоміжним персоналом. У деяких країнах зменшується наповненість класів. Наприклад, у Франції кількість учнів в інтегрованих класах не перевищує 12 осіб [8, с. 68].

Отже, як вітчизняні, так і зарубіжні фахівці визнають педагогічну реабілітацію обов'язковою складовою системи корекційно-реабілітаційного супроводу дітей з особливими освітніми потребами в умовах шкільного навчання. Разом із тим, недостатньо дослідженою є проблема моделювання системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру в єдності інваріантних компонентів: методологічно-цільового, змістово-процесуального і контрольно-результативного.

Мета статті – структурно-змістовий аналіз сучасної моделі системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру.

Розробляючи модель системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами, ми враховували, що ця система має ґрунтуватися на поєднанні реабілітаційного компонента із загальнодидактичним і, відповідно, складатися із взаємодоповнювальних сфер: освітній простір навчально-реабілітаційного центру як сукупність навчально-виховних ресурсів, наявних у закладі для здійснення педагогічної реабілітації, та індивідуалізована робота з дітьми з особливими освітніми потребами. Розроблена модель (рис. 1) враховує їх співвідношення, детально розкриваючи систему педагогічної реабілітації через виділені компоненти, а саме: методологічно-цільовий (визначає мету, завдання, принципи, підходи до організації педагогічної реабілітації), змістово-процесуальний (характеризує систему заходів, спрямованих на вирішення завдань педагогічної реабілітації) та контрольно-результативний (визначає якісні зміни готовності вихованців з особливими освітніми потребами до саморозвитку як суб'єктів пізнання за результатами педагогічної реабілітації).

У моделюванні системи педагогічної реабілітації пріоритетною є її цільова складова, яка характеризує мету й завдання процесу педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в навчально-реабілітаційному центрі, а також визначає методологічні основи їх реалізації.

Відповідно до розробленої моделі, метою педагогічної реабілітації є розвиток і саморозвиток вихованців з особливими освітніми потребами як суб'єктів пізнання. Завданнями педагогічної реабілітації є оптимізація навчально-реабілітаційного маршруту дитини, включення її в єдиний освітній простір; відновлення активності учня як суб'єкта своєї життєдіяльності;

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ПЕДАГОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВИХОВАНЦІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ			
МЕТОДОЛОГІЧНО-ЦІЛЬОВИЙ КОМПОНЕНТ	Мета педагогічної реабілітації – розвиток і саморозвиток вихованців з особливими освітніми потребами як суб'єктів пізнання.		
	Задачі педагогічної реабілітації: 1. Оптимізація навчально-реабілітаційного маршруту дитини, включення її в єдиний освітній простір. 2. Відновлення активності дитини як суб'єкта своєї життєдіяльності. 3. Відновлення і розвиток загальнонавчальних умінь і навичок та здатності до вольової саморегуляції. 4. Вироблення у дітей механізмів розвитку та саморозвитку самоосвітньої та інформаційної компетентностей особистості. 5. Залучення дітей до освітньо-реабілітаційних заходів, різноманітних за видом, інтенсивністю і тривалістю.		
	Підходи: системний, синергетичний, компетентнісний, комплексний, особистісно орієнтований та діяльнісний.		
	Принципи: індивідуалізації, пропедевтичності, науковості, системності, технологічності, суб'єктності, орієнтації на актуалізуючий потенціал освітнього процесу з реабілітаційним компонентом.		
	Суб'єкти процесу педагогічної реабілітації: вчителі, асистенти вчителя, вихователі, соціальні педагоги, психологи, вузькі фахівці, вихованці та батьки.		
ЗМІСТОВО-ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОМПОНЕНТ	Складові освітньо-реабілітаційного процесу		
	Індивідуальна педагогічна реабілітація: – індивідуальна первинна діагностика; – визначення проблемного поля та цілей реабілітації; – розробка індивідуального плану реабілітації; – реалізація заходів, передбачених планом; – аналіз результатів та прогностика подальшої роботи.	Навчальна складова з реабілітаційним компонентом Корекційно-розвиткова складова навчального плану (варіативний компонент).	Виховна складова з реабілітаційним компонентом Виховні заходи з реабілітаційною складовою
	Програмне забезпечення педагогічної реабілітації		
	Індивідуальна програма реабілітації	Наскрізна програма для школярів «Самоорганізація діяльності»	Наскрізна програма «Реабілітація природою»
	Технологічне забезпечення педагогічної реабілітації		
	Медико-психолого-педагогічний консиліум	Проективно-рефлексивна технологія навчання	Технологія планування життєдіяльності дитячого колективу
КОНТРОЛЬНО-РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ	Здатність та готовність до засвоєння шкільної програми, безперервної освітньої інтеграції в суспільство, навчання протягом життя: – Навчальна мотивація; – Навченість (знання, уміння, навички); – Інформаційні самоосвітні компетенції.		

Рис. 1. Модель системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами в умовах навчально-реабілітаційного центру

відновлення та розвиток загальнонавчальних умінь і навичок, здатності до вольової саморегуляції; вироблення механізмів розвитку та саморозвитку самоосвітньої й інформаційної компетентностей особистості; організація системи освітньо-реабілітаційних заходів, різноманітних за видом, інтенсивністю та тривалістю; моделювання індивідуальних навчальних програм синтезованого характеру.

Методологічні засади організації процесу педагогічної реабілітації визначені нами з урахуванням сучасного науково-педагогічного дискурсу, в якому проаналізовано основоположне значення системного, синергетичного, компетентнісного, комплексного, особистісно зорієнтованого та діяльнісного підходів до проектування та практичного забезпечення функціонування освітніх і реабілітаційних систем.

Так, В. Нечипоренко [7] наголошує, що методологічну основу освітньої системи з реабілітаційним компонентом складає системний підхід, орієнтований на визначення інтегративних, інваріантних, системотвірних зв'язків та відносин, спрямований на вивчення та формування того, що в системі є постійним, а що – змінним.

В. Кремень [4] розглядає синергетичний підхід як методологічну орієнтацію в пізнавальній і практичній діяльності, що передбачає застосування сукупності ідей, понять, методів у дослідженні відкритих освітніх систем.

Компетентнісний підхід передбачає набуття учнями актуального досвіду вирішення життєвих проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, оволодіння ключовими компетенціями. Компетентнісний підхід як напрям моделювання освітніх систем досліджували Л. Ващенко, О. Глузман, І. Єрмаков, В. Нечипоренко, О. Овчарук, Н. Софій та ін. Пріоритетність цього підходу визначена в Законі України «Про освіту» і Концепції Нової української школи, що виступають правовою основою для його широкого впровадження в освіті, зокрема, при вирішенні завдань педагогічної реабілітації.

Визначальною для розбудови системи педагогічної реабілітації також стає методологія комплексної реабілітації, яка передбачає, що кожен напрям реабілітації повинен упроваджуватися як окрема реабілітаційна система, що має внутрішню цілісність, структурно-функціональну специфіку й водночас співвідноситься з іншими системами. При цьому комплексний підхід до реалізації напрямів реабілітаційної діяльності є значно ефективнішим, ніж їх упровадження ізольовано один від одного. Відповідно, педагогічну реабілітацію не варто розглядати окремо від інших напрямів реабілітації дитини.

Методологію реалізації завдань педагогічної реабілітації також визначає особистісно орієнтований підхід, для якого характерне звернення до особистості учнів з обмеженими можливостями здоров'я, унікальності їхнього життєтворчого потенціалу. Зазначимо, що цей підхід дослідники аналізують з різних позицій, зокрема: як спосіб забезпечення сприятливих умов розвитку дитини як унікальної особистості (Г. Балл, І. Бех, О. Ки-

ричук та ін.), розкриття сутності гуманізму в освіті (І. Зязюн, С. Подмазін, А. Маслоу та ін.); визначення психолого-педагогічних вимог до реалізації особистісного підходу в навчанні (К. Абульханова-Славська, Ю. Бабанський та ін.).

У контексті розбудови системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами інваріантним є також діяльнісний підхід, в межах якого особистість дитини з особливими потребами та її розвиток розглядають з позицій практичної діяльності як особливої форми психічної активності особистості (І. Бех, Н. Гузій, І. Зимня та ін.). Відповідно, внутрішній потенціал дитини зумовлений різноманітністю видів діяльності, до яких вона реально залучена.

Ефективне здійснення педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами передбачає дотримання таких принципів: індивідуалізації (забезпечує врахування освітніх потреб кожного учня при організації реабілітаційного процесу); пропедевтичності (характеризує процес педагогічної реабілітації як запобіжний щодо виникнення вторинних порушень у дітей); науковості (полягає в системній теоретико-методичній перевірці засобів педагогічної реабілітації на науковому підґрунті); системності (характеризує процес педагогічної реабілітації як компонент комплексних заходів з відновлення функцій дитини як повноцінного суб'єкта життєдіяльності); технологічності (відображає внутрішню логіку та смислову наступність в організації педагогічної реабілітації); суб'єктності (полягає в активізації особистісних позицій усіх учасників процесу реабілітації); принцип орієнтації на актуалізуючий потенціал освітнього процесу з реабілітаційним компонентом (полягає в педагогічній доцільності організації такого процесу, що стимулює особистісний розвиток вихованців з особливими освітніми потребами).

При моделюванні системи педагогічної реабілітації вихованців навчально-реабілітаційного центру важливим також є визначення суб'єктів процесу педагогічної реабілітації. Відповідно до Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (ст. 30), учасниками реабілітаційного процесу є: педагогічні, соціальні працівники, психологи, реабілітологи та інші фахівці, пов'язані з реабілітаційним процесом; діти з інвалідністю, які проходять реабілітацію, та законні представники дітей з інвалідністю (батьки та особи, що їх представляють) [2]. Крім цього, у моделі системи педагогічної реабілітації суб'єктами визначені: вчителі інклюзивних груп та класів, асистенти вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням (згідно з наказом МОН України «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів» від 01.06.2013 № 665), вихователі, соціальні педагоги, вузькі фахівці, які працюють з вихованцями з особливими освітніми потребами, самі вихованці та їх батьки.

У процесі реалізації завдань педагогічної реабілітації важливого значення набуває готовність фахівців до взаємодії в умовах єдиної команди,

кожен член якої відповідає за чітко визначений аспект загальної роботи. Така готовність включає позитивну орієнтацію на співробітництво, усвідомлення спільної відповідальності та власної ролі в цілісному процесі, здатність використовувати комплексний ресурс команди для досягнення спільної мети, обізнаність членів команди щодо ефективних технологій педагогічної реабілітації, об'єднання зусиль для реалізації індивідуальної програми реабілітації кожної дитини.

Наступний, змістово-процесуальний компонент моделі системи педагогічної реабілітації визначає напрями роботи за трьома складовими освітньо-реабілітаційного процесу: індивідуальною педагогічною реабілітацією; навчальною складовою з реабілітаційним компонентом; виховною складовою з реабілітаційним компонентом. Системотвірною складовою процесу педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами є зміст та заходи індивідуальної педагогічної реабілітації. Алгоритм її здійснення включає індивідуальну первинну діагностику, визначення цілей реабілітації дитини, розробку та реалізацію індивідуального плану реабілітації, аналіз результатів і прогностику подальшої роботи.

Зміст індивідуальної програми педагогічної реабілітації спрямований на відновлення й розвиток в учнів з особливими освітніми потребами інформаційних і самоосвітніх компетенцій, що визначають здатність та готовність до засвоєння шкільної програми відповідно до вимог державних стандартів освіти. Визначені в програмах заходи передбачають упровадження індивідуальних навчальних планів і модифікацію змісту навчального матеріалу відповідно до потреб і можливостей дітей з особливими освітніми потребами.

Модифікація навчального процесу з урахуванням завдань індивідуальних навчальних планів забезпечується завдяки поєднанню різних способів індивідуалізації роботи зі школярами: створенню спеціальних комплексів різнорівневих завдань; використанню алгоритмів, які сприяють поетапному оволодінню учнями навчальним матеріалом; застосуванню різноманітних методів і прийомів педагогічної допомоги дітям тощо.

Необхідність наступної складової освітньо-реабілітаційного процесу – навчальної складової з реабілітаційним компонентом – передбачена чинними нормативно-правовими документами. У листі МОН України «Про навчальні плани та організацію навчально-реабілітаційного процесу для учнів з особливими освітніми потребами загальноосвітніх навчальних закладів у 2017/2018 навчальному році» зазначено, що підвищенню ефективності навчального процесу сприяє корекційно-розвиткова складова інваріантної частини навчальних планів, якою регламентовано організацію системної реабілітаційної роботи з учнями. Враховуючи це, навчальні плани для учнів навчально-реабілітаційного центру потрібно доповнювати корекційно-розвитковою складовою, яка може бути представлена варіативним компонентом цього плану.

З метою інтенсифікації розвитку зазначених компетенцій у школярів з особливими освітніми потребами, забезпечення їх становлення як суб'єктів пізнання нами була розроблена наскрізна програма «Самоорганізація діяльності». Цільові пріоритети програми конкретизовано залежно від вікових особливостей учнів.

На нашу думку, провідну роль у розвитку самоорганізації навчальної діяльності школярів також відіграє проективно-рефлексивна технологія навчання, сутність якої розкриває В. Нечипоренко. Технологія ґрунтується на дедуктивному методі побудови діяльності та актуалізації механізму рефлексії пізнавального процесу. Завдяки оптимальному співвідношенню педагогічного керівництва роботою учнів і їх самостійної діяльності, а також чіткій побудові навчального процесу за схемою «планування – виконання – рефлексія» технологія створює умови для свідомого засвоєння дитиною навчального матеріалу в оптимальному для неї темпі відповідно до її індивідуальних психофізичних можливостей [7, с. 225–226].

Крім навчальної складової, змістово-процесуальний компонент моделі системи педагогічної реабілітації включає педагогічно доцільні засоби реабілітації за виховною складовою освітнього процесу з реабілітаційним компонентом. Інноваційний аспект педагогічної реабілітації в умовах виховного процесу представлений наскрізною програмою «Реабілітація природою», яка спрямована на розвиток і саморозвиток учнів як суб'єктів пізнання. Основними завданнями програми є оптимізація освітнього маршруту дитини засобами природи, включення її в єдиний освітньо-природний простір; відновлення активності дитини як суб'єкта своєї життєдіяльності. Теоретичною основою програми є наукові праці О. Духновича, К. Ушинського, В. Сухомлинського та ін., в яких природне середовище визначено як необхідну умову всебічного розвитку дитини, зміцнення й відновлення її здоров'я.

Спрямування відновлювального потенціалу природи на реалізацію завдань педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами передбачає наявність спеціально організованого середовища, оптимальною формою якого є реабілітаційний парк, що може створюватися на засадах інституційної автономії або бути структурним сегментом навчально-реабілітаційного закладу. До ключових завдань комплексного реабілітування дітей з особливими освітніми потребами, на думку А. Шевцова, можна зарахувати педагогічну, соціальну, психологічну, медичну реабілітацію, створення безбар'єрного рекреаційно-реабілітаційного середовища; фізичну терапію, ерготерапію [10].

Контрольно-результативний компонент моделі системи педагогічної реабілітації визначає методичні вимоги до відстеження ефективності процесу педагогічної реабілітації в умовах навчально-реабілітаційного центру. Так, у процесі педагогічної реабілітації в учнів підвищується рівень навчальної мотивації та формуються ціннісні орієнтації щодо переваг навчального процесу в цілому та його складових зокрема. Крім цього, дитина з особливими освітніми потребами демонструє вищий, порівняно з її попередніми

результатами, рівень засвоєння шкільної програми, що виражається в показниках ступеня навченості (знання, уміння, навички) за предметами, які входять до інваріантної складової навчального плану. Процес активного формування здатностей та готовностей дитини до засвоєння шкільної програми на рівні, визначеному державними стандартами освіти, сприяє інтенсивному розвитку в неї інформаційних і самоосвітніх компетенцій, які визначають потенціал особистості щодо становлення як суб'єкта пізнання та повноцінної освітньої інтеграції в сучасне глобалізоване суспільство.

Висновки. Отже, розроблена модель системи педагогічної реабілітації вихованців з особливими освітніми потребами інтегрує три компоненти: методологічно-цільовий, змістово-процесуальний і контрольно-результативний, які в сукупності забезпечують функціональність системи, її відповідність визначеній меті педагогічної реабілітації – розвитку й саморозвитку вихованців з особливими освітніми потребами як суб'єктів пізнання. Завданнями педагогічної реабілітації є оптимізація навчально-реабілітаційного маршруту дитини, включення її в єдиний освітній простір; відновлення активності дитини як суб'єкта своєї життєдіяльності; відновлення й розвиток загальнонавчальних умінь і навичок, здатності до вольової саморегуляції тощо.

Змістово-процесуальний компонент системи педагогічної реабілітації об'єднує три складові освітньо-реабілітаційного процесу (індивідуальну педагогічну реабілітацію, навчальну й виховну складові з реабілітаційним компонентом) і передбачає відповідне програмне забезпечення (індивідуальну програму реабілітації кожного учня з особливими освітніми потребами, наскрізні програми «Самоорганізація діяльності» і «Реабілітація природою») і технологічне забезпечення.

Контрольно-результативний компонент системи педагогічної реабілітації відображає вимоги до визначення ефективності процесу педагогічної реабілітації в умовах навчально-реабілітаційного центру. Цей компонент реалізується через вимірювання динаміки позитивних змін щодо готовності кожного учня з особливими освітніми потребами до засвоєння шкільної програми, безперервної освітньої інтеграції в суспільство, розвитку в школярів навчальної мотивації, компетентнісного потенціалу (інформаційних і самоосвітніх компетенцій) і навченості (знань, умінь та навичок).

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19?find=1&text> (дата звернення: 11.01.2018).
2. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2961-15> (дата звернення: 11.01.2018).
3. Концепція Нової української школи / Міністерство освіти і науки України. 2016. 34 с. URL: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016.html> (дата звернення: 11.01.2018).
4. Кремень В. Освіта в контексті сучасних соціокультурних змін. *Філософія освіти*. 2008. № 1–2. С. 15–21.
5. Лаврентьева З. И. Педагогическая реабилитация в процессе социального развития подростков : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Новосибирск, 2009. 425 с.

6. Моисеева Л. Г. Организационно-педагогические средства комплексной реабилитации детей с ограниченными возможностями : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Самара, 2004. 164 с.
7. Нечипоренко В. В. Системний розвиток навчально-реабілітаційного центру як відкритої інноваційної соціально-освітньої інституції : монографія. Запоріжжя : Вид-во Хортицького національного навчально-реабілітаційного багатoproфільного центру, 2013. 520 с.
8. Освіта осіб з інвалідністю в Україні : тематична національна доповідь / В. М. Синьов, В. І. Бондар, В. В. Засенко та ін. Київ : Міністерство освіти і науки України, 2010. 417 с.
9. Шевців З. М. Основи соціально-педагогічної діяльності : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
10. Шевцов А. Г. Освітні основи реабілітології : монографія. Київ : МП Леся, 2009. 483 с.
11. Loreman T., Deppeler J., Harvey D. Inclusive education: A practical guide to supporting diversity in the classroom. London and New York, 2005. 273 p.

Стаття надійшла до редакції 15.01.2018

Силявина Ю. С. Модель системы педагогической реабилитации воспитанников с особыми образовательными потребностями в условиях учебно-реабилитационного центра

В статье раскрыто содержание модели системы педагогической реабилитации воспитанников с особыми образовательными потребностями в условиях учебно-реабилитационного центра. Показано, что модель интегрирует три компонента: методологически-целевой, содержательно-процессуальный и контрольно-результативный, которые в совокупности обеспечивают функциональность системы, ее соответствие поставленной цели педагогической реабилитации – развитию и саморазвитию воспитанников с особыми образовательными потребностями как субъектов познания. Проанализированы основные задания педагогической реабилитации воспитанников с особыми образовательными потребностями, теоретико-методологические подходы к ее организации и принципы осуществления. Показано, что содержательно-процессуальный компонент системы педагогической реабилитации объединяет три составляющие образовательно-реабилитационного процесса (индивидуальную педагогическую реабилитацию, учебную и воспитательную составляющие с реабилитационным компонентом) и предусматривает соответствующее программное и технологическое обеспечение. Раскрыто значение контрольно-результативного компонента системы педагогической реабилитации, отражающего требования к определению эффективности процесса педагогической реабилитации в условиях учебно-реабилитационного центра.

Ключевые слова: педагогическая реабилитация, воспитанники с особыми образовательными потребностями, учебно-реабилитационный центр, информационные компетенции, самообразовательные компетенции.

Siliavina Yu. Model System of Pedagogical Rehabilitation of Pupils with Special Educational Needs in Education and Rehabilitation Center

The article draws our attention to the contents of the model of pedagogical rehabilitation system of pupils with special educational needs in boarding schools.

Three components of this model are dwelt upon. These are: methodological and objective, meaningful and processual, control and resultative. A combination of these components provides the functionality of the system and its accordance with the aim of pedagogical rehabilitation – development and self-development of pupils with special educational needs as the subject of education.

The article analyzes the main tasks of pedagogical rehabilitation of the pupils with special educational needs, theoretical and methodological approaches to the organization of the process of pedagogical rehabilitation (systematic, synergistic, competency based, complex, person-centered and activity approaches), principles of the practice of pedagogical rehabilitation (individualization, propaedeutic, scientific character, systematic, technological effectiveness, personality, focus on the positive potential of the education with the rehabilitative component). The author maintains that working of all persons of pedagogical rehabilitation together as a team (teachers, teacher's assistant, nursery teachers, social teachers, psychologists, other narrowly focused specialists, pupils and their parents) is a necessity.

It is shown that the content and processual component of the system of pedagogical rehabilitation combines three components of education and rehabilitation process (personalized pedagogical rehabilitation, education and upbringing components with rehabilitation component) and provides for the use of appropriate software and technological support. The author gives the definition of the control and resultative component of the pedagogical rehabilitation system, which reflects the requirements for the determination of the effectiveness of the process of pedagogical rehabilitation under the conditions of boarding schools.

Key words: *pedagogical rehabilitation, pupils with special educational needs, education and rehabilitation center, information competency, self-education competency.*